

РОЗВИТОК ІГРОВОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ЯК ЗАСОБУ ВИХОВАННЯ ТА РОЗВИТКУ ДІТЕЙ З ПОРУШЕННЯМ ЗОРУ

Литнянчина Л.В., Юр'єва Л.В.

Сумська спеціальна початкова школа № 31 Сумської міської ради
Суми, Україна

***Анотація.** З метою висвітлити питання ефективності ігрової діяльності для дітей з порушенням зору встановлено позитивні зміни у показниках фізичного розвитку, функціонального стану, фізичної підготовленості дітей.*

***Ключові слова:** ігрова діяльність, порушення зору, діти.*

Lytnyanchyna L.V., Yuryeva L.V. DEVELOPMENT OF GAME ACTIVITIES AS A MEANS OF EDUCATION AND DEVELOPMENT OF VISUALLY IMPAIRED CHILDREN

Summary. *In order to highlight the issue of the effectiveness of play activities for children with visual impairment, positive changes in indicators of physical development, functional state, and physical fitness of children have been established.*

Key words: *game activity, visual impairment, children.*

Вступ. Сучасне суспільство висуває високі вимоги до рівня освіченості дитини, що спонукає науковців до пошуку нових шляхів навчання та виховання дітей, які потребують спеціального педагогічного супроводу та психологічної підтримки. Серед дітей, що вимагають особливого підходу, значне місце належить дітям з порушеннями зору [1, с. 138].

Відомо, що дошкільний вік є фундаментом майбутнього стану здоров'я та рівня фізичної підготовленості людини. Наукові дослідження показують, що захворюваність дітей багато в чому залежить від їх фізичного розвитку та рухової активності, особливо на ранніх етапах життя [3, с. 122].

Рухливі ігри є надзвичайно ефективним засобом всебічного розвитку та виховання дітей з порушенням зору. Дитина з патологією зору любить гратися і повністю так само, як і зрячі, може грати в будь яку гру. Тільки дитину з вадами зору потрібно спочатку навчити грати, допомогти їй оволодіти грою [3, с. 123].

Дошкільний вік є унікальним і вирішальним періодом, у якому закладаються основи особистості, формується соціальна компетентність [2, с. 201].

Мета дослідження – висвітлення питання ефективності ігрової діяльності для дітей з порушенням зору.

Методи дослідження. Спостереження, бібліографічний метод аналізу наукової інформації.

Результати дослідження. Відомо, що втрата зору сповільнює фізичний розвиток дитини. Діти з патологією зору через страх простору обмежені в руховій та пізнавальній діяльності, в них порушена координація рухів. Часто у дошкільників і навіть у молодших школярів відсутні елементарні навички ходьби та бігу, просторової орієнтації та елементарного самообслуговування [3, с. 123].

Дослідження (Ю. В. Павлова, В. І. Сердюченко, 1994) показали, що діти з патологією зору за рівнем фізичної підготовленості поступаються своїм одноліткам, які мають нормальний зір, за витривалістю (загальна, силова) – від 23% до 37%; за швидкістю – від 18% до 43%; за спритністю – від 45%. У дітей з порушенням зору дефіцит рухів призводить до функціональних та морфологічних змін [3, с. 124].

Аналіз наукових джерел дає підстави стверджувати, що на сьогодні існує достатньо досліджень шляхів і засобів подолання недоліків розвитку слабозорих дітей. Зокрема, визначено роль ігрової діяльності в подоланні недоліків їхнього фізичного розвитку (Д. Маллаєв, Л. Сековець). Доведено, що саме гра є обов'язковим елементом психічного і фізичного розвитку дитини дошкільного віку (Л. Виготський, Д. Ельконін, С. Рубінштейн, Д. Узнадзе) [1, с. 139].

Гра – надзвичайно поширений вид фізичної та соціальної реабілітації, який представляє собою комплекс спеціально підібраних синтетичних, рухових дій, що включають в себе фізичні вправи різної структури, змісту й значення [3, с. 124].

Гра – провідний вид діяльності дитини. У грі створюється базис для нової провідної діяльності – навчальної. Саме гра дозволяє скорегувати виникаючі вікові проблеми й складності у спілкуванні. В умовах гри діти краще зосереджуються та запам'ятовують навчальний матеріал [2, с. 200].

Навчання у формі гри може й повинне бути цікавим, але не розважальним [2, с. 201].

Саме в процесі ігрової діяльності діти активно пізнають навколишній світ. Будь-яка гра має пізнавальну та розвивальну цінність. У грі діти без напруження можуть навчитися розрізняти предмети за формою, розміром, смаком, запахом, звуком та практичним призначенням. Навчаючись розпізнавати предмети, діти з порушеннями зору активізують збережені аналізатори, розвивають дотик, нюх, смак, слух, музичні відчуття. Накопичення досвіду, у свою чергу, призводить до вдосконалення прийомів сприйняття реальних предметів оточуючої дійсності і є важливою умовою подальшого засвоєння дітьми з порушенням зору знань про навколишній світ [1, с. 140].

Так дітям, які мають вади зору, протипоказаними є силові вправи, перекиди, виси вниз головою, оскільки подібні вправи можуть послабити залишковий зір. Тому при підборі ігор необхідно враховувати і глибину дефекту, реальні рухові можливості дитини та його індивідуальну реакцію на фізичні навантаження. Важливим є, щоб величина навантаження була доступною для дитини і не викликала в неї перевтоми. Щоб не помилитися у виборі гри, необхідно визначити для кожної дитини доступний режим фізичного та емоційного навантаження. Зміст та дозування навантаження повинні передбачати поступовість ускладнення ігор, чергування їх за направленістю, інтенсивністю та тривалістю, що стимулює постійну зацікавленість до ігрової діяльності [3, с. 124].

Якщо є необхідність зацікавити дітей грою, вибирається цікава, знайома дітям гра, в якій всі вони можуть прийняти

активну участь. І навпаки, якщо діти надзвичайно збуджені, гра повинна бути більш спокійною [3, с. 125].

Характерним є і те, що у грі дітей з порушеннями зору підвищується ступінь і доля участі педагога, який включається в гру як рівноправний партнер, в обов'язки якого входить безпосереднє керівництво та ведення гри, роз'яснення мети, змісту, правил гри, навчання дітей ігровим діям, підведення підсумків та аналіз гри [1, с. 140].

Тому важливою умовою організації ігор зі сліпими та слабозорими є чітка взаємодія педагогів, вихователів, лікарів [3, с. 126].

Позитивна динаміка розвитку ігрової діяльності дітей спостерігається під педагогічним впливом.

Важливо дотримуватися таких умов у процесі організації ігрової діяльності в дітей дошкільного віку з порушеннями зору: давати дитині чітку інструкцію, що вона повинна зробити; за необхідності надавати допомогу; постійно схвалювати правильні ігрові дії; виховувати адекватність ігрових дій ігровому матеріалу [4, с. 132].

Дітей можна та необхідно навчати іграм: фізичним (рухливим, спортивним); розвиваючим та дидактичним; творчим, сюжетно-рольовим, що сприятиме засвоєнню ними культурного досвіду, розвиткові потенціалу, природних здібностей, комунікативних навичок [4, с. 133].

Висновки. 1. Таким чином, при правильному підборі і організації рухливих ігор з дітьми позитивні зміни відбуваються у показниках фізичного розвитку, функціонального стану, фізичної підготовленості дітей тощо.

2. Отже, гра є активним прийомом і засобом виховання. Будучи, по своїй суті, розвагою, відпочинком, гра здатна перейти в навчання, у виховання, у формування моделі соціальних відносин. Гра – це не розвага, а дуже серйозна і необхідна діяльність, що дозволяє дитині самоствердитися, само-реалізуватися.

Список літератури:

1. Інклюзивна освіта як індивідуальна траєкторія особистісного зростання дитини з особливими освітніми потребами : збірник матеріалів II Всеукраїнської науково-практичної конференції з міжнародною участю (м. Вінниця, ВДПУ імені Михайла Коцюбинського, 08-09 листопада 2018 р.) / редкол.: О. П. Демченко, Н. О. Комарівська, Л. В. Любчак, Л. А. Присяжнюк ; за заг. ред. О. А. Голук. Вінниця : Меркьюрі-Поділля, 2018. Вип. 1. 180 с.
2. Освіта осіб з особливими потребами: виклики воєнного часу. Матеріали VIII Міжнародного конгресу зі спеціальної педагогіки та психології, Київ, 2022. – 343 с.

3. Педагогіка, психологія та медико-біологічні проблеми фізичного виховання і спорту: Зб. наук. пр. за ред. Єрмакова С.С. – Харків-Львів: ХДАДМ (ХХПІ), 2003. - №17. - 144 с.
4. Спеціальна освіта та соціальна інклюзія: виклики XXI століття : матеріали I Всеукраїнської науково-практичної конференції (25 листопада 2021 року, м. Запоріжжя). Запоріжжя: Запорізький національний університет, 2021. 140 с.